

Claus per aprofitar la crisi

Hem de ser capaços de situar el nostre avantatge competitiu en el capital humà

- La nostra economia ha de fer els passos adequats per convertir-se en una economia del coneixement

MANUEL ROYES*

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 20.11.08

Hi ha diferents maneres d'enfrontar un període difícil com l'actual. Hi ha l'actitud dels que creuen que en temps de crisi convé no tocar res, acotar el cap sota l'ala i anar tirant fins que escampi. D'altres voldrien aprofitar la crisi per aconseguir allò que en una conjuntura normal no gosen plantejar. Fins i tot hi ha qui proposa adoptar les mateixes receptes que s'han demostrat invàlides per prevenir la crisi i les seves terribles conseqüències.

Totes aquestes opcions, segons la meva opinió, pateixen del mateix mal: una visió a curt termini. Aquesta crisi ha de ser una oportunitat per enfrontar aquells debats ineludibles que, malauradament, no vàrem ser capaços de plantejar quan les vaques eren grasses. Hauríem de ser capaços, des de totes les instàncies i en tots els sectors econòmics, d'aprofitar la crisi per reforçar-nos, per centrar-nos en allò que és imprescindible, aquells canvis que no podem ajornar per fer que la nostra economia surti d'aquests moments difícils més enfortida, més sanejada.

Algun articulista ha escrit, crec que amb raó, que l'espanyola és una economia sandvitx, a mig camí de les economies emergents i de la nova economia del coneixement. És cert que Espanya, i Catalunya més, ha

sabut recórrer les últimes dècades un llarg camí. No fa tant, l'element competitiu definatori de l'economia a casa nostra eren els baixos costos de la força de treball. Per això érem capaços d'atraure inversió i capital els anys 60 i 70. N'és una mostra evident el mateix polígon de la Zona Franca, amb les grans empreses tractores del sector automobilístic, Seat i Motor Iberica (avui Nissan).

Des d'aleshores hem sabut fer la nostra feina, fins a situar-nos en una posició equivalent a la de les primeres economies europees (França, Itàlia, Alemanya). Tanmateix, en els últims anys sembla evident que hem arribat a un punt crític. Ara són necessàries reformes estructurals per poder seguir competint. Ja no es pot tirar de veta i es fa necessari, com diuen els experts, un canvi en el model productiu, si volem seguir creixent de manera sòlida.

L'EMERGÈNCIA de nous països, a l'Est d'Europa i en altres zones del món, i el mateix desenvolupament econòmic i social del país ens fan impossible seguir sent competitiu en costos laborals. Ens equivocariem molt si volguéssim competir amb el Marroc o Romania. Espanya ja està en una situació diferent, millor. Ja no formem part dels vagons de cua, però no acabem de ser tampoc locomotora. D'aquí ve el sandvitx.

La revolució tecnològica de la informació i la comunicació i el procés de globalització han canviat les regles del joc econòmic a nivell mundial. Afortunadament per a una economia com la nostra, aquests processos ens marquen netament la nostra fita: l'economia del coneixement. Sabem on volem arribar i quins elements hem de potenciar per fer-ho. Volem seguir sent una economia industrial, però d'una nova indústria. Hem de ser capaços de situar l'avantatge competitiu en el capital humà, en la

capacitat creadora dels nostres treballadors i treballadores, en la iniciativa emprenedora en tots aquells sectors que ens aportin valor afegit.

Sabem on som i sabem on volem arribar, doncs. L'únic que ens falta és un full de ruta. Detectar quins són els passos a fer, quines les prioritats a escometre, quins els problemes a superar. Modestament, n'apunto tres, sense voluntat de ser exhaustiu ni de pontificar.

Millorar la formació del nostre capital humà, que vol dir fer una aposta decidida i ferma per la Formació Professional. Ens fan falta, i més ens en faran en el futur, enginyers tècnics. Si no en produïm nosaltres, els haurèm d'importar. Un exemple: el consorci està construint el primer hangar de manteniment a l'aeroport del Prat, conjuntament amb Iberia. Per fer funcionar aquesta infraestructura, clau per atraure línies intercontinentals, són necessaris 200 tècnics aeronàutics, que ara no tenim i que trigarem un mínim de quatre anys a tenir. L'hangar estarà construït a finals del 2009 i no pot, no podem, esperar.

El segon aspecte clau per fer un gran salt endavant són les infraestructures. Se n'ha parlat tant que ja és una evidència. Malgrat tot, hauríem de ser capaços de pensar-hi raonadament. Massa sovint tenim la sensació que no hi ha un plantejament general de les infraestructures. És necessari pensar el país en global, tenir-ne una mirada que l'abracci sencer. Aquesta mirada ens manca. Un exemple: el creixement extraordinari del port de Barcelona, un element clau per al futur del país, però que no va acompanyat d'un desenvolupament igual de les infraestructures de transport necessàries per donar servei a l'increment de càrrega que tindrà el nou port.

FINALMENT, el pas a una economia del coneixement requereix un canvi institucional en algunes de les peces clau, i en aquest sentit es fa imprescindible una transformació en profunditat del rol que les universitats, i l'ensenyament en general, han de jugar. És difícil de dir, i només ho deixo apuntat, però si realment volem que el coneixement, la recerca, la innovació siguin els puntals de la nova economia, haurem de pensar a dotar les universitats dels instruments necessaris per al seu nou i transcendental paper.

No és una tasca fàcil, evidentment. Però és ineludible si creiem en el nostre futur. És ara quan es fa més evident la necessitat de repensar les coses, d'enfrontar-se amb els reptes que potser hem anat ajornant perquè la situació ja ens semblava prou bona. Doncs bé: ja ha arribat el moment. Si som capaços de sortir-nos-en podrem dir que hem sabut aprofitar aquesta crisi per escometre les reformes que ens han de fer més forts, més sòlids, i que ens han de fer guanyar un futur millor per a nosaltres i els nostres fills. És a les nostres mans fer- ho. Aprofitem-ho.

* Delegat especial de l'Estat al Consorci de la Zona Franca de Barcelona.